

מקורות פרשת בשלח ה'תשפ"ד עמלק בימינו והמשמעות הנצחית של מחיית עמלק

סבות וכולן לא היו פה: א) שילחם על ארץ לכבשהו להרחיב גבולו, אבל זה היה 'בדרך' כי לא היו אז בארץ נושבת. ב) אם יקרב אל גבול ארצו שהוא ירא פן יירש את ארצו במלחמת סיחון ועוג, אבל זה היה 'כצאתכם ממצרים' (ולא עברו קרוב לגבול עמלק). ג) אם עשו עמו מלחמה והתגרו בו, אבל הוא 'קרך בדרך', דרך מקרה ולא היה ריב ביניכם. ד) בעבור הדת שחושב שימצא חן בעיני אלוקיו אם יכחיד את הבלתי מאמינים בו, אבל היהודי היה 'ולא ירא אלוקים'.

4. אדמו"ר הרי"צ, ספר המאמרים קונטרסים, מאמר זכור את אשר עשה לך: עניינו של עמלק הוא למרוד באלוקות. כשמתבונן בהשגה אלוקית ומבינה היטב עד שיודע אלוקות במוחו, ומכל מקום לא יתפעל לבו, והוא הקרירות דעמלק, 'אשר קרך בדרך', שהלב לא יתפעל על עניין אלוקי... ואופן הפעולה של עמלק הוא בהטלת ספקות, שעושה ספקות ואומר 'מי אומר שהוא כך?', הגם שהוא עצמו יודע שהעניין כן והוא דבר רוחני אלוקי, אבל עמלק בגימטרייה 'ספק' שמטיל ספק בכל עניין אלוקי ורוחני. וזהו 'ראשית גויים עמלק ואחריתו עדי אובד', דתיקונו הוא רק בדרך שבירה ואיבו.

מכתב מהרבי, יא אייר תשל"א: צדקה בכתבה שעל האדם לשאול בעניינים שאינם מובנים לו, אבל אין צריכה להיות קושיה (בפירוש הרגיל בתיבה זו) והיינו תהייה שמערערת את עצם העיקרון. והעיקר שאסור שיהיה זה בתור תנאי הקודם למעשה, כי אם בלשון חז"ל: הקדמת נעשה לנשמע... ובאופן כזה קיבלנו התורה, וביארו חז"ל שדווקא על ידי גישה זו - מבנינים התורה.

מכתב לילד אלחנן כהן (סיון תשמ"א, תרגום מאנגלית): קיבלתי את מכתבך בו אתה מבקש לדעת יותר על ה' וכו'. [א:] הרצון של ידע כזה הוא, כמובן, ראוי לשבח, ולכן המלך דוד הורה לבנו שלמה 'דע את אלוקי אביך ועבדהו בלב שלם'. [ב:] אך יש זמן מתאים לכל דבר, ובניתיים הדבר הכי חשוב הוא להתרכז במילוי המצוות ובלימוד התורה שלך, ובכך הזמן, תדבר עם המורה שלך או הרב בקהילה שלך בקשר עם השאלה שיש לך. [ג:] אין צורך להצביע על כך שהסדר בקיום המצוות הוא 'נעשה' לפני 'נשמע' (הבנה), ובאמצעות המעשה מגיע היהודי להבנה במלוא המידה האפשרית.

1. שמות יז: כתב זאת זכרון בספר ושים באוזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים... כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדר דר.

דברים כה: זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים, אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלוקים. והיה בהניח ה' לך מכל אויבך מסביב בארץ... תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, לא תשכח.

ספר המצוות להרמב"ם מ"ע קפט: צונונו לזכור מה שעשה לנו עמלק בהקדימו להרע לנו ולשנוא אותו בכל עת ועת... ונזרו העם לשנוא אותו עד שלא תשכח המצווה ולא תיחלש שנאתו.

מגילה ל, א: פורים שחל להיות בערב שבת, רב אמר מקדימים לקרוא פרשת זכור (בשבת שלפניה)... כדי שלא תקדם עשייה (מחיית המן במגילה) לזכירה (בספר תורה בשבת שלפניה).

בית יוסף סימן תרצ: כשמזכיר את המן ובניו מנקשים התינוקות באבנים או בלוחות עץ שבידם... ולמנהג הזה יש שורש באגדה, דאמרינן כי מחה אמחה את זכר עמלק.

המהר"ם שיק מצוה תרה: מצוה זו מחויבין לקרותה בציבור פעם בשנה, והטעם דאבידה משתכחת ב"ב חודש, וכן על המת נגזר שבתוך י"ב חודש ישתכח. וכאן צוותה התורה שלא תשכח וצריכים לזכור פעם אחת בשנה. ופעם שאל הרב... שבשנת העיבור הוא יותר מ"ב חודש? והשיב החתם סופר שמתכוון לצאת בפרשת תצא על תנאי.

2. בני יששכר חדש אדר דרוש ד: ראוי לתת לב מהו הרעה שעשה הצר הצורך הזה יותר מכל האומות, אשר ה' גזר עליו שממון ואברון עד עולם? הלא כל המלכויות הרעו לנו יותר ויותר ואילו כל הימים דיו וכל האגמים קולמוסים אי אפשר לכתוב כל הצרות והתלאות אשר עברו על ראשינו בהמון המלכויות, ואעפ"כ לא נגזר עליהם שממון עולם כמו שנגזר על הצר הזה?

ליקוטי שיחות כא/191: תכלית זכירת עמלק היא מחיית עמלק, וכיון שבזמן הזה לא שייך לקיים הציווי, שכן המצווה היא רק כשהיודים נמצאים על אדמתם במצב של מנוחה מאויביהם, ככתוב: 'והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויבך מסביב, וגם איננו יודעים מיהו זרע עמלק כיון ש'עלה סנחריב ובלבל את האומות'... אם כן, מדוע תיקנו קריאה מיוחדת ושבת מיוחדת לזכור את שנאת עמלק?

3. אברבנאל: מלחמת עמלק לא היה לה שום סבה מהסבות שבעבורה ילחמו עם בעם וממלכה בממלכה. כל עורכי מלחמות יהיה לכמה